

Investigating Factors Affecting the Reduction of Administrative Corruption in the Governorate of Ahvaz City

ARTICLE INFO

Article Type
Research Article

Authors

Masuomeh Zhaleh Baghbadorani¹
Ali Yaghoubipoor^{2*}
Alireza Fathizadeh³

How to cite this article

Masuomeh Zhaleh Baghbadorani, Ali Yaghoubipoor, Alireza Fathizadeh, Investigating Factors Affecting the Reduction of Administrative Corruption in the Governorate of Ahvaz City, *Journal of Islamic Life Style Centered on Health*. 2022;6(1):795-808.

1. PhD Student, Department of Management, Sirjan Branch, Islamic Azad University, Sirjan, Iran.
2. Assistant Professor, Department of Management, Sirjan Branch, Islamic Azad University, Sirjan, Iran (Corresponding Author).
3. Assistant Professor, Department of Management, Payame Noor University, Tehran, Iran

* Correspondence:

Address:
Phone:
Email: yaghoubipoor@yahoo.com

Article History

Received: 2022/01/31
Accepted: 2022/05/05

ABSTRACT

Purpose: The aim of the current research is to investigate the effective factors in reducing administrative corruption in the governorate of Ahvaz city.

Materials and Methods: research method according to the purpose, applied according to the type of data, quantitative; According to the time of data collection, it is cross-sectional and according to the method of data collection or the nature and method of the research, it is a survey. The statistical population of this research includes all the experts working in the governorate organizations in the number of 2522 people who were classified using random sampling method, 350 people were selected as respondents using Karjesi and Morgan, and 15 questionnaires because Incompleteness was discarded and statistical operations were performed on 335 respondents. A researcher-made questionnaire was used to collect data. In order to determine the validity of the questionnaire, face, content and construct validity were used, and reliability was calculated through Cronbach's alpha coefficient and composite reliability, all of which were confirmed. The method of data analysis in the inferential and quantitative part was used to answer the research questions from the sample T-Tech test and structural equation modeling (confirmatory factor analysis) and SPSS-v21 and Lisrel software.

Findings: The results of the research showed that the existing relationships between the effective factors of reducing administrative corruption have been confirmed.

Conclusion: finally, the fit indices of the model showed that the research model has a good fit.

Keywords: Reduction of Administrative Corruption, Meritocracy, Attention to The Livelihood of Employees, Training of Employees, Commitment

بررسی عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و

فرمانداری شهر اهواز

معصومه ژاله باغبادرانی^۱

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران.

علی یعقوبی پور^{۲*}

استادیار، گروه مدیریت، واحد سیرجان، دانشگاه آزاد اسلامی، سیرجان، ایران (نویسنده مسئول).

علیرضا فتحی زاده^۳

استادیار، گروه مدیریت دولتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و فرمانداری شهر اهواز است.

مواد و روش ها: روش پژوهش برحسب هدف، کاربردی برحسب نوع داده، کمی؛ برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب روش گردآوری داده ها و یا ماهیت و روش پژوهش، پیمایشی می باشد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه کارشناسان شاغل در سازمانهای استانداری به تعداد ۲۵۲۲ نفر است که با استفاده از روش نمونه گیری تصادفی طبقه بندی شده، ۳۵۰ نفر با استفاده از کرجسی و مورگان به عنوان پاسخ دهندگان انتخاب شد که ۱۵ تا پرسشنامه به دلیل ناقص بودن کنار گذاشته شد و عملیات آماری بر روی ۳۳۵ پاسخ دهنده صورت گرفته است. برای گردآوری داده ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. به منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری، محتوایی و سازه استفاده شد و پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی محاسبه شده است که همگی مورد تایید قرار گرفته اند. روش تحلیل داده ها در بخش استنباطی و کمی برای پاسخ به سؤالات پژوهش از آزمون تی تک نمونه ای و مدل سازی معادلات ساختاری (تحلیل عاملی تأییدی) و نرم افزارهای SPSS-v21 و Lisrel استفاده شده است.

یافته ها: نتایج حاصل از پژوهش نشان داد که روابط موجود بین عوامل موثر کاهش فساد اداری تایید شده است.

نتیجه گیری: در نهایت شاخص های برازش مدل نشان داد که مدل پژوهش از برازش مطلوبی برخوردار است.

کلمات کلیدی: کاهش فساد اداری، شایسته سالاری، توجه به معیشت کارمندان، آموزش کارکنان، تعهد.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۱۱/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۵

*yaghoubi@yahool.com نویسنده مسئول.

مقدمه

در کشورهای در حال توسعه، که کشور ایران نیز از جمله آنان است، یکی از مهمترین مشکلات، رشد فساد اداری است. به دلیل پیامدهای اقتصادی، سیاسی و ساختاری فساد اداری که هزینه های هنگفت مادی و معنوی بر جامعه تحمیل می کند، اهمیت ارائه راهها و روش هایی برای مقابله با این پدیده شوم نمایان می گردد. یکی از قوانینی که می تواند در تأمین حقوق شهروندان در برابر دولت مفید و موثر باشد، قانون ارتقای سلامت اداری و مقابله با فساد است که مجلس آن را در سال ۱۳۹۰ به تصویب رسانده است. مقررات این قانون حاوی راهکارهایی برای ارتقای سلامت اداری است که در برخی از آنها پیشگیری از تخلفات سازمانی زیربنا و مقدمه سالم سازی محیط سازمانی است و عوامل مختلفی در سالم سازی محیط سازمانی تاثیر دارد که یکی از اساسی ترین آنها توجه به توسعه منابع انسانی است و علت آن این است که محور و قالب سالم سازی سازمان، انسان های سازمان هستند. بنابراین اگر انسان های سازمان سالم و پرورش یافته باشند، کار سالم سازی محیط سازمانی سریعتر انجام می شود و بصورت یک فرایند مداوم درمی آید (۱). پس از چهار دهه اصلاحات، هنوز سؤال در مورد چگونگی بهبود سازمان های خدمات عمومی ادامه دارد و نیاز بیشتری به یافتن روشها، رویکردها و مدل های جدید وجود دارد که بتواند ظرفیت و مشروعیت این سازمانها را برای تأمین منافع عمومی بهبود بخشد. چالش عمده امروز این است که چگونه چندین صدای مختلف در فرایندهای خط مشی عمومی به یک صدای واحد تبدیل شود. تمایل به مواجهه با این چالش در افزایش علاقه به مفهوم و عملکرد رویکردهای مشارکتی برای حکمرانی منعکس می شود سازمانها در طی مراحل مختلف چرخه عمر خود در صورتی می توانند به حیات خود ادامه دهند و بقای خود را حفظ کنند که از سلامت کافی برخوردار باشند. بسیاری از سازمان ها به دلیل وجود شرایط ناسالم و عدم تشخیص به موقع و درمان ناکافی دچار مشکلات فراوان می شوند (۲). در این میان فساد اداری، پدیده ای است جهان شمول که نظام اداری هر کشور کم و بیش به آن دچار است و تاریخ آن به قدمت پیدایش جوامع انسانی است. فساد اداری، زمینه رکود در تمام ابعاد را فراهم می کند و با آسیب زدن به توسعه، مانع رشد رقابت سالم می شود. علت ها و عوامل موثر بر بروز فساد متعدد و چندبعدی است و می توان در این زمینه دلایل مختلفی همچون: عوامل قانونی، قضایی، بازرسی و نظارتی، اقتصادی و سیاسی را نام برد. فساد اداری یکی از بیماری های مزمن و در واقع کهنه ترین جراحات نظام اداری تلقی می شود، چرا که پدیده همزاد دولت است، یعنی از هنگامی که فعالیت های بشر شکل سازمان یافته به خود گرفته، فساد اداری نیز در نتیجه تعاملات درونی با محیط از متن سازمان ظهور کرده است (۳). فساد اداری تنها محدود به یک کشور و نظام خاص اجتماعی نیست و در تمام نظام ها و تمام دوره های زمانی قابل رویت بوده است (۴). از آنجا که فساد اداری موجب کاهش سرمایه گذاری و بهره وری، تقلیل سطح خدمات اجتماعی به ویژه برای افراد فقیر و کم درآمد، افزایش هزینه زندگی و قیمت ها، کاهش رشد اقتصادی و در نهایت افزایش بیشتر فساد می گردد،

الگوی حکمرانی با ویژگی پاسخگویی، شفافیت و حق اظهار نظر سبب شکل‌گیری دولتی کارآمد و شفاف خواهد شد. دولت شفاف، کارآمد و درستکار مبتنی بر شایسته‌سالاری و قوانین و مقررات ساده و روشن است، حاکمیت قانون به گونه‌ای منصفانه اعمال می‌شود، سیاست و چارچوب‌های قانونی در تصرف گروه‌های ذی نفوذ نیست، جامعه مدنی و رسانه‌های گروهی صدای مستقلی دارند که پاسخگویی دولت را ارتقاء می‌دهد؛ درآمدها، سرمایه‌گذاری‌ها و رشد افزایش می‌یابند و امید به زندگی طولانی‌تر پدیدار می‌شود (۱۱) و این همه در کاهش فساد تاثیر مستقیم خواهد داشت. زیرا طبق تعریف فساد اداری در نتیجه ساختار غیر شفاف، غیر استاندارد و پاسخگویی پایین شکل می‌گیرد.

از طرفی دیگر مسئله فساد اداری به دلیل اهمیت و نقش مهمی که در سلامت سازمانی، اجتماعی و بهره‌وری مطلوب از نیروی انسانی دارد، از جمله مهمترین موانع در زمینه نیل به سعادت اقتصادی است (۱۲). فساد اداری پیامدهای منفی رکود، توزیع نامناسب امکانات و تسهیلات و عدم عدالت اقتصادی و اجتماعی و آثار وضعی فراوانی چون تورم لگام گسیخته، کاهش درآمدها و قدرت خرید مردم و اختصاصی به جای خصوصی سازی و رانت خواری و... به دنبال دارد (۱۳). مبارزه با فساد به طور قابل توجهی محیط کاری که شرکت‌ها در آن فعالیت می‌کنند را تغییر می‌دهد (۱۴). با این حال، هنوز مشخص نیست که تا چه حد، حکمرانی مشارکتی می‌تواند اثرات منفی بر شرکت‌ها را به عنوان نتیجه مبارزه با فساد مالی تعدیل کند. در این میان با توجه به اینکه فرمانداران و استانداران حاکمان محلی و نمایندگان دولت مرکزی می‌باشند نقش مهمی در روند تحقق وضعیت توسعه و مدیریت امور ملت را دارا هستند از این رو کنترل فساد در اینگونه سازمان‌ها بیشتر نمود پیدا می‌کند. لازم به ذکر است که وجود استانداردهای حکمرانی مشارکتی در یک سازمان، محیط‌کاری از فساد را تضمین نمی‌کند (۱۵). از آنجا که استانداری و فرمانداری از جمله ارگان‌های دولتی هستند که مسئولیت اجرای سیاست‌های عمومی کشور در ارتباط با وزارتخانه‌ها، مؤسسات و شرکت‌های دولتی و سایر دستگاه‌هایی که بنحوی از بودجه عمومی دولت استفاده می‌نمایند را دارا هستند ایجاد یک الگوی حکمرانی مشارکتی بیشتر احساس می‌شود. همچنین بررسی‌های به عمل آمده درباره فساد اداری در سطح جهانی نشان می‌دهد که این پدیده روز به روز پیچیده‌تر می‌شود و همین امر از ضرورت اتخاذ راه‌حل‌های جامع برای مبارزه با آن حکایت می‌کند (۵).

علیرغم تمایل اساسی برای مشارکت جامعه و مجموعه‌ای از اصلاحات نهادی، تحولات مشارکتی در برنامه ریزی، انقلاب خاصی را در عمل نشان نمی‌دهد. ادبیات متعددی نشان داده‌اند که مشارکت در پروژه‌های برنامه ریزی شده به میزان قابل توجهی کم است، که نشان دهنده شکاف قابل توجه بین تئوری و عمل است. این شکاف را می‌توان در میان بسیاری از دلایل دیگر به زمینه پیچیده اجتماعی سیاسی و تنظیمات حکمرانی ناهموار نسبت داد.

پرواضح است چنانچه با این پدیده شوم مقابله نشود، امیدی به رشد و توسعه کشور و پیشرفت و رفاه شهروندان نخواهد بود (۵). از طرفی امروزه در روند اجتماعی به دولت با ویژگی‌های خاص و جامعه‌ای که بین اعضای آن همراهی و همکاری باشد، نیازمندیم. بر این اساس امور اجتماعی با جهت مشخص و بر مبنای مصالح خصوصی و عمومی نهادینه می‌شود (۶). در طول چند سال اخیر برنامه‌های ضد فساد در ایران عمدتاً بر اصلاح مدیریت دولتی و مدیریت امور مالی عمومی متمرکز بودند اما این برنامه‌ها چندان موثر واقع نشده‌اند و به نظر اندیشمندان و حتی عامه مردم فساد اداری در ایران بیش از پیش افزایش می‌یابد شاید بتوان گفت ریشه‌های فساد اداری فراتر از توان و ظرفیت دولت و مدیریت بودند تا جایی که روابط ساختاری عناصر کلیدی در جامعه از جمله ساماندهی درونی نظام سیاسی رابطه حکومت در شرکت‌های خصوصی و روابط بین حکومت و جامعه مدنی را نیز در بر می‌گیرد. در این میان حکمرانی مشارکتی نمونه‌ای از حکمرانی است که پدیدآورندگان این حکمرانی از سازمان‌های حکومتی، دولتی یا حوزه‌های خصوصی و اجتماعی در یک مسیر معین، سازنده و روبه جلو همکاری می‌کنند. برخی از محققان حکمرانی مشارکتی را به مکانیزم‌های حاکمیت داخلی و خارجی تقسیم می‌کنند. حکمرانی مشارکتی داخلی شامل هیات‌مدیره، سهام داران و ساختار مالکیت است (۷). حاکمیت خارجی معمولاً هنگام بحث در مورد بازار مطرح می‌شود. مطالعات نظری و تحلیل تجربی نشان داده‌اند که حکمرانی مشارکتی خوب می‌تواند ارزش بازار شرکت‌ها را افزایش داده و عملکرد اجرایی را بهبود بخشد (۸). در این تحقیق منظور از حکمرانی مشارکتی، حاکمیت داخلی است که دربرگیرنده مجموعه‌ای از روابط میان مدیریت شرکت، هیات‌مدیره، سهام داران و سایر گروه‌های ذی‌نفع است (۹). در مطالعه‌ای که با هدف اندازه‌گیری وضعیت حکمرانی در ۱۷۷ کشور جهان توسط بانک جهانی صورت گرفته است. شش ویژگی و شاخص ذیل برای سنجش آن به کار گرفته شده است (۱۰). حق اظهار نظر و پاسخگویی ۲ که در آن بر مشارکت مردم در امور عمومی و پاسخ‌دهی مسئولان به مردم تاکید می‌شود. ثبات سیاسی و آشوب ۳، اثر بخشی دولت ۴ که میزان کارآمدی و دستیابی به هدف دولت در انجام وظایف محوله تاکید دارد. بار مقررات ۵ که منظور میزان مقررات اضافی و دست و پاگیر و هزینه‌های ناشی از آن می‌باشد. حاکمیت قانون ۶، فساد و کاهش آن ۷ می‌باشد. این شاخص‌ها در این نگاه ملاک سنجش حکمرانی در یک کشور خواهد بود. به این معنا که به هر میزان در یک کشور دولت پاسخگوتر و کارآمدتر، ثبات سیاسی بیشتر، مقررات اضافی و هزینه‌های آن کمتر، حاکمیت قانون گسترده‌تر و فساد محدودتر باشد، گفته می‌شود حکمرانی خوب‌تر است. بر این اساس می‌توان کار ویژه‌ای حکمرانی را نیز توسعه دولت و سایر بخش‌ها در شاخص‌های یاد شده دانست. به ویژه آن که کاهش فساد از کار ویژه‌ای برجسته تحقق حکمرانی خوب می‌باشد. به جهت آن که

- 4 Government effectiveness
- 5 Regulatory Burden
- 6 Rule of law
- 7 Corruption

- 1 Present at: www.Worldbank.Org/wbi/governance
- 2 Voice and Accountability
- 3 Political instability and violence

فساد نسبی بوده و مرتبط با نظام ارزشی هر جامعه یا سازمان است (۲۰). بنابراین، رفتار یا عملکردی که در یک جامعه فساد تلقی می‌شود، ممکن است در جامعه دیگری کاملاً عادی و طبیعی به نظر برسد. به علاوه شمول فساد بیشتر متوجه دستگاه های دولتی است (شولتز و خاچیک، ۲۰۱۵). از دیدگاه آگوییلا فساد اداری، سوء استفاده از قدرت و موقعیت دولتی برای کسب منافع شخصی تعریف می‌شود (۲۱) این تعریف دربردارنده بسیاری از رفتارهای غیراخلاقی از قبیل اختلاس، رشوه، تضاد منافع و جعل اسناد است. سازمان ها به طور فزاینده ای، مسئول رفتارهای غیرقانونی و غیراخلاقی کارمندان خود هستند.

عوامل مؤثر و تسهیل کننده فساد اداری

افزایش میزان مداخلات دولت در فعالیت های اقتصادی، سبب افزایش میزان تقاضا برای فساد اداری می شود. آنچه فرصت های ارتکاب فساد اداری را مهیا می سازد، نفس حضور دولت در فعالیت های اقتصادی نیست، بلکه سیاست های قیمت گذاری و استفاده از روش های اداری است. اغلب قیمت فروش دولتی یک کالا از قیمت بازار آزاد آن کمتر است؛ در نتیجه عرضه از تقاضا پایین تر است و دولت به ناچار از میان متقاضیان افراد واجد شرایط را انتخاب می کند (۲۲) در این حالت ارزیابی شرایط متقاضیان واجد شرایط بر عهده دستگاه های اداری است که موجب فزونی قدرت کارمندان مسئول می گردد و خود به خود زمینه برای فساد اداری ایجاد می شود. همچنین به طور معمول سیستم های اداری به گونه ای طراحی شده اند که جذب نیروی انسانی در آن، کمتر بر اساس شایستگی، توانایی و تخصص صورت گرفته است. نگرش های سلیقه ای، روابط دوستی، خویشاوندی و قومی در ادارات و دستگاه های اجرایی، معیار و محور پذیرش و جذب نیروی انسانی قرار می گیرد. همچنین سیستم های گزینش نیروی انسانی تابع ضوابط و مقرراتی است که غالباً آن ضوابط، خادم سلیقه گزینش گر بوده و کمتر از شاخص ها و قواعد تعریف شده و شفاف استفاده می گردد. به همین دلیل، اغلب افرادی جذب می شوند که در ظاهر، لباس و ردای نظام را به تن کرده و خود را آنگونه در مصاحبه ها و امتحانات نشان می دهند که مورد نظر گزینشگران و دستگاه های ذی ربط باشد. در نتیجه، این روند پایدار نبوده و پس از تغییر دولت ها، مجدداً تمامی قاعد و ضوابط و تجربه های مدیران و کارشناسان مورد بی مهری سلیقه ها و گرایش های حاکم قرار گرفته و غالباً در فرآیند جابه جایی قدرت، کسانی در مناصب قرار می گیرند که بیشترین وابستگی را به جریان سیاسی پیروز داشته باشند. نه اینکه مدیرانی توانا، پاکدامن و تابع نظام و مجری قانون باشند (۲۳).

میرخلیلی و همکاران، در پژوهشی تحت عنوان نقش عدالت سازمانی در پیشگیری از فساد اداری دریافته اند که اگر عدالت توزیعی برقرار نباشد طبق نظریه فشار مرتون، کارمند سازمان به ابزارهای غیرقانونی مانند ارتشا و اختلاس متوسل می شود تا به هدف خود برسد. اگر عدالت رویه ای در سازمان برقرار نباشد نوعی احساس بی عدالتی در افراد شکل می گیرد و طبق نظریه کنترل اجتماعی هیرشی

برعکس، سیاست های رشوه دهندگان، اغلب به دلیل عدم حساسیت نسبت به ظرفیت و توانایی حکومت دموکراتیک در سازمان های برنامه ریزی محلی مورد انتقاد قرار می گیرند. از این رو، نیاز به بررسی و تجزیه و تحلیل مکانیسم های سازمانی و پیدا کردن عواملی وجود دارد که بر روند فرایند حکمرانی مشارکتی در زمینه کشورهای در حال توسعه تاثیر می گذارند (۱۶). از طرفی با توجه به اینکه معمولاً در استانداری های کشور، به علت تغییرات زود به زود و کوتاه مدت استانداران به عنوان مدیران ارشد دولت و آسیب های آن بر توسعه استان و پیامدهای این نقل و انتقالات بر شیوه های رهبری مدیران، تمایل کمتری به استفاده از شیوه های حکمرانی مشارکتی وجود دارد و به دلیل عدم ثبات در رهبری و رسمیت زیاد، افراد در بروز رفتارهای داوطلبانه و فراتر از ضوابط عمل می کنند و برای خود وظایف محدودی را در نظر گرفته اند که زیان هایی برای سازمان و سایر دستگاه های وابسته در کوتاه مدت و بلند مدت خواهد داشت. در راستای مسئله بیان شده، این پژوهش به دنبال یافتن پاسخ به این سوال بود که آیا مدل پژوهش بر اساس عوامل مؤثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و فرمانداری شهر اهواز، دارای برآزش است و رابطه معناداری بین عوامل وجود دارد؟

مبانی نظری و پیشینه ها

مفهوم فساد

در سال های اخیر فساد مورد توجه فزاینده قرار گرفته است. آغازگران این بحث «رز آکرمن و کلینگارد» بوده اند و علت پرداختن به این پدیده تا اندازه ای آگاهی فزاینده از عواقب وخیم آن برای توسعه بوده است. تجربه بین المللی و تاریخی نیز حاکی از آن است که لازمه شکل گیری یک دولت توانمند و سالم آن نیست که ابتدا کشور نوساز و ثروتمند شود بلکه با درستکاری و افزایش سلامت اداری در نهادها و کاهش فساد می توان به این مهم دست یافت. فساد نشان دهنده یک نقص اخلاقی است. که به ساختارهای اجتماعی، سیاسی و اقتصادی کشورها آسیب می رساند. مصادیق فساد طیف وسیعی از قانون شکنی ها و خروج از ضوابط نظام را در بر می گیرد که برخی ماهیت سیاسی دارند و برخی تنها در حد یک فساد اداری منحصر می شوند. برای اشاره به مجموعه این فسادها در زبان انگلیسی از کلمه «Corruption» استفاده می شود؛ اما در ادبیات دری و قلمرو فارسی زبانان، اصطلاح ترکیبی «فساد اداری» رایج شده است (۱۷).

تعریف فساد

فساد، پدیده ای جهانی است که همه کشورهای جهان از کشورهای پیشرفته گرفته تا در حال توسعه به آن دچارند تعاریف متعددی از فساد ارائه شده است (۱۸، ۱۹)

اگرچه تعاریف مختلف و زیادی از فساد ارائه شده، وجه مشترک تمام تعاریف ها این است که در محیط فاسد، حقوق اجتماعی، اقتصادی و سیاسی شهروندان نادیده گرفته می شود یا حق مسلم فرد یا گروهی به آسانی پایمال شده یا به ناحق به دیگری یا دیگران واگذار می شود. همچنین برخی از جنبه های رفتاری

دهندگان خود ادامه دهند. نهادهای حکمرانی مشارکتی که به موضوعات توسعه شهری و برنامه‌ریزی می‌پردازند از اهمیت ویژه‌ای در سطح شهرداری برخوردار هستند تا در سطح ملی و ممکن است همچنان در سطح محلی از محبوبیت سیاسی برخوردار باشند. اوئیانگو^۴، در پژوهشی تحت عنوان آداب و رسوم اداری و ایجاد فساد در اداره عمومی و اقتصادی دریافت که ساختارهای فرهنگی فساد در کنیا و گسترش آن در مناطق مشابه، بیشتر در مورد مشکلات حقوقی و نهادی نیست. بلکه شامل ترکیبی از پیوندهای سیاسی-اداری و فرهنگی، عوامل خاص خارجی است. ابوحصیره و شهرو^۵ (۲۴)، در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی خطرات اجرای حکمرانی مشارکتی شهری دریافتند که حکمرانی مشارکتی مجموعه‌ای از مقررات و فرایندها را مشخص می‌کند که مشارکت شهروندان و جامعه مدنی را در روند عمومی تقویت می‌کند. نقش برجسته‌ای در تقویت سرمایه اجتماعی، ظرفیت‌سازی و سرمایه اجتماعی دارد. اجرای حکمرانی مشارکتی به یک "ضرورت" تبدیل می‌شود: عدم وجود این حکمرانی خطرات اجتماعی و اقتصادی بالایی را به همراه دارد. از طرف دیگر، اجرای این حکمرانی پیچیده است و شامل خطرات اجتماعی و اقتصادی است. آبراهام^۶، در پژوهشی تحت عنوان نقش و فعالیت‌های مؤسسات سیاست‌گذاری برای حکمرانی مشارکتی در غنا دریافت که این مشارکت می‌تواند به عنوان مکانیزم مورد نیاز در تصمیم‌گیری به منظور تنظیم و بهبود شرایط زندگی شهروندان تعریف شود. یکی از ویژگی‌های بارز رشد دموکراسی غنا، افزایش تعداد مؤسسات سیاست‌گذاری است که به عنوان اتاق فکر نیز شناخته می‌شوند. پیشرفت، تا حدی توسط اندیشکده‌ها از طریق فعالیت‌های خود با افزایش و اطمینان از مشارکت شهروندان در حکومت، ارتقا یافته است. ایتیکی^۷، در پژوهشی تحت عنوان اخلاق تجاری مدرن، ضد فساد و حکمرانی مشارکتی در سازمان ملل متحد دریافت که در یک سازمان اخلاقی مثل سازمان ملل، ۹۵ درصد از کارکنان معمولاً قادر به تشخیص، ق‌ردانی، و حل مسائل اخلاقی هستند. بنابراین اعضا سازمان می‌توانند براساس ارزش‌های مشترک و شایستگی‌های محوری تصمیم‌گیری کنند. فو^۸، در پژوهشی تحت عنوان ارزش حکمرانی مشارکتی: شواهدی از کارزار ضد فساد چین. به بررسی ارزش مکانیسم‌های حکمرانی مشارکتی مختلف برای شرکت‌هایی در چین در طول مبارزه با فساد مالی در چین دریافت که شرکت‌های مرتبط با افرادی که به عنوان بخشی از فعالیت مبارزه با فساد تحت تعقیب قرار می‌گیرند، ارزش بازار قابل‌توجهی را از دست می‌دهند. به علاوه، بنظر می‌رسد که حکمرانی خارجی نیز در کاهش ریسک سقوط قیمت سهام در بلندمدت مناسب‌تر باشد، و این امر برای شرکت‌های مرتبط با فساد مشهود است. مطالعات نظری و تحلیل تجربی نشان داده‌اند که حکمرانی مشارکتی خوب می‌تواند ارزش بازار شرکت‌ها را افزایش داده و عملکرد اجرایی را بهبود بخشد. نودا^۹ (۲۵)، در پژوهشی

دو عامل تعهد و اعتقاد در فرد نسبت به سازمان متزلزل می‌شود. و در نهایت اگر عدالت مراودهای برقرار نباشد زمینه انحرافات اجتماعی مانند کم‌کاری و عدم تعهد را در فرد به وجود می‌آورد. قربانی و همکاران، در پژوهشی تحت عنوان ارزیابی سرمایه اجتماعی درون‌گروهی در راستای استقرار حکمرانی مشارکتی منابع طبیعی (منطقه مورد مطالعه: شهرستان ابرکوه، استان یزد) دریافتند که تراکم در پیوند اعتماد و مشارکت به میزان بالایی افزایش یافته، این بدان معناست که سرمایه اجتماعی درون‌گروهی شبکه افزایش یافته است. پایداری، توازن و تعادل شبکه در قبل از اجرای پروژه در حد متوسط بوده و در بعد از اجرا این شاخص‌ها تا حد متوسط تا زیاد افزایش یافته‌اند. میزان اتحاد و یگانگی افراد نیز تا حد زیادی ارتقاء یافته که این میزان در پیوند اعتماد افزایش چشمگیری داشته است. محمدی و دانایی فرد، در پژوهشی تحت عنوان الگوی حکمرانی مشارکتی توسعه انرژی تجدید پذیر در ایران: رویکرد نهادی دریافتند که سرمایه‌گذاران به ارائه مدل توسعه مشارکتی و با رویکرد نهادی در ایران پرداخته است. الگوی مشارکت احصایی، فرایندی است که با انگیزه‌های مشارکت آغاز شده و چرخه مشارکت را با تعامل مؤثر به حرکت در می‌آورد. این چرخه با حل تعارضات، اعتماد‌سازی و ایجاد تعهد در میان نقش آفرینان موجب تقویت بیشتر فرایند مشارکت و دستیابی به نتایج مطلوب می‌شود. دولت با وضع قوانین تشویقی و تضمینی، انگیزه سرمایه‌گذاری در این بخش را ایجاد کرده است. اما برخی از موانع نهادی هنجاری و شناختی، مانند تضاد منافع، عدم تعهد دولتمردان و عدم اعتماد بخش خصوصی موجب عدم پیشرفت توسعه شده است. ویلانوا^۱، در پژوهشی تحت عنوان چرا جامعه مدنی نمی‌تواند به تنهایی با فساد مبارزه کند: نقش محیط جامعه مدنی، قوانین شفاف و کیفیت مدیریت عمومی در کاهش فساد سیاسی دریافت که در حالی که جامعه مدنی و ساختار آن تعیین‌کننده قابل توجهی از میزان فساد سیاسی است، معرفی شفافیت قوانین و قابل پیش‌بینی بودن اجرا، سختگیری و بی‌طرفی مدیریت دولتی، و محیط جامعه مدنی در مدل رگرسیون با فساد سیاسی اختلاف بیشتری داشت. جورجولا^۲ و همکاران، در پژوهشی تحت عنوان سودهای سیاسی حکمرانی مشارکتی دیجیتال در مسکو دریافتند که نقش فناوری‌های دیجیتال به عنوان ابزاری برای ایجاد سازوکارهای حکمرانی مشارکتی و انتقال اطلاعات به مردم از یک دولت شفاف، پاسخگو و توانمند ضروری قلمداد می‌کنند. دونگی^۳، در پژوهشی تحت عنوان مشارکت با سیاست روبرو می‌شود: جابجایی‌های سیاسی و طول عمر نهادهای حکمرانی مشارکتی دریافت که همه سیاست‌ها ملی نیستند. در یک سیستم فدرال مانند برزیل، متصدیان امور اداری هنوز در تصمیم‌گیری در مورد ساختار حکمرانی در سطح محلی اختیار دارند. بدون حمایت از بالا، شهرداران و مدیران ممکن است تصمیم بگیرند که فرایندهای مشارکتی را به دستور رای

6 Abraham
7 Etiki
8 Fu
9 Noda

1 Villanueva
2 Gorgulu
3 Donaghy
4 Onyango
5 Abuhasirah & Shahrour

مبارزه با فساد اداری در پس از جنگ مونروویا اظهار داشت عدم اعتماد بین ذینفعان و مؤسسات مختلف حکمرانی وجود دارد. باهرا ، در پژوهشی تاثیر شفافیت بر فساد اداری را مورد بررسی قرار داد: نقش قوانین و کیفیت محیط را دو فضای سازمانی و غیرسازمانی بررسی و قانون گذاری دولت را عاملی مهم و تعیین کننده در کاهش فساد اداری مطرح کرد. بر اساس مرور مبانی نظری، مولفه های عوامل موثر بر کاهش فساد اداری مورد شناسایی قرار گرفت. در جدول ۱، این مولفه ها و عوامل بر اساس مستندات پژوهشی قابل مشاهده می باشند:

تحت عنوان اعتماد به رهبری فرمانداران و حکمرانی مشارکتی در دولت کلانشهر توکیو دریافت تشخیص هنجاری مشارکت با نگرش انتقادی نسبت به دولت همراه است. از آنجا که نیازهای شهروندان بیشترین تاثیر را در اعتماد دارند، اعتماد شهروندان از طریق روابط بین شهروندان و نه بین شهروندان و دولت آنها ایجاد می شود. اهمیت اقدامات مثبت دولت محلی مانند مقامات دولتی و رهبران سیاسی که باعث آگاهی شهروندان می شوند تا جایی که شهروندان به مدیریت دولتی علاقه مند می شوند، مشارکت در عمل را انجام می دهند و فرصت های مشارکت را گسترش می دهند، افزایش می یابد. سنگه، در پژوهشی تحت عنوان حکمرانی مشارکتی و

جدول ۱ عوامل موثر بر کاهش فساد اداری (منبع: محقق ساخته)

عوامل موثر بر فساد اداری	منبع
مشارکت اجتماعی	قربانی و همکاران (۱۳۹۸)، محمدی و دانایی فرد (۱۳۹۸)، عمرانیان خراسانی و همکاران (۱۳۹۷)، صادقی زاده بافنده و همکاران (۱۳۹۶)، جورجولا و همکاران (۲۰۲۰)، دونگی (۲۰۲۰)، مارچوسکا (۲۰۲۰)
مشارکت اقتصادی	
مشارکت فرهنگی	
مشارکت سیاسی	
عدالت سازمانی	
سرمایه اجتماعی	
انگیزه	
رهبری	
عوامل محیطی	میرخلیلی و همکاران (۱۳۹۹)، قربانی و همکاران (۱۳۹۸)، محمدی و دانایی فرد (۱۳۹۸)، منیعی و همکاران (۱۳۹۸)، دیهیم پور و همکاران (۱۳۹۷)، شفیق پور (۱۳۹۶)، آرابی و آرابی (۱۳۹۳)، قلی پور (۱۳۸۴)، ویلانوا (۲۰۲۰)، جورجولا و همکاران (۲۰۲۰)، دونگی (۲۰۲۰)، مارچوسکا (۲۰۲۰)، اونیانگو (۲۰۱۹)، ابو حصیره و شهرور (۲۰۱۹)، نودا (۲۰۱۷)، باهر (۲۰۱۶)
عوامل فرهنگی	
عوامل اجتماعی	
عوامل اقتصادی	
عوامل مدیریتی	
عوامل قانونی	
عوامل سیاسی	
عوامل انسانی و شخصیتی	
عوامل سازمانی	
عملکرد	
اعتمادسازی	
ایجاد تعهد	محمدی و دانایی فرد (۱۳۹۸)، شفیق پور (۱۳۹۶)، آرابی و آرابی (۱۳۹۳)، قلی پور (۱۳۸۴)، اونیانگو (۲۰۱۹)، نودا (۲۰۱۷)، سانتون (۲۰۰۹)
رشد اقتصادی	
بهره وری	
افزایش مشارکت و همکاری	
رضایتمندی	

فرضیه دوم: بین عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در فرمانداری و استانداری شهر اهواز رابطه معناداری وجود دارد.

مواد و روش ها

با توجه به موضوع تحقیق که بررسی عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و فرمانداری شهر اهواز است؛ روش پژوهش

با توجه به مبانی نظری و پیشینه تحقیقات انجام شده، عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و فرمانداری شهر اهواز استخراج شده است. بدین ترتیب فرضیه های تحقیق تشکیل شده است.

فرضیه اول: وضعیت موجود عوامل شناسایی شده در مدل در سطح مطلوبی قرار دارد.

شد. به منظور تعیین روایی پرسشنامه از روایی ظاهری، محتوایی و سازه استفاده شد و پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی محاسبه شد که همگی مورد تایید قرار گرفتند. اشتراک نظر آنها بر گویه ها، مبنی بر معتبر بودن سنجه مورد نظر بود. این پرسشنامه شامل ۱۵۹ گویه با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت می‌باشد که با مرور مبانی نظری و پیشینه‌ها تدوین شده است. مشخصات پرسشنامه در جدول ۲ قابل مشاهده است:

برحسب هدف، توسعه ای - کاربردی برحسب نوع داده، کمی؛ برحسب زمان گردآوری داده، مقطعی و برحسب روش گردآوری داده‌ها و یا ماهیت و روش پژوهش، پیمایشی می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه کارشناسان شاغل در سازمانهای استانی به تعداد ۲۵۲۲ نفر است که با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه بندی شده، ۳۵۰ نفر با استفاده از کرجسی و مورگان به‌عنوان پاسخ دهندگان انتخاب شد که ۱۵ تا پرسشنامه به دلیل ناقص بودن کنار گذاشته شد و عملیات آماری بر روی ۳۳۵ پاسخ دهنده صورت گرفت. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده

جدول ۲- اطلاعات مربوط به پرسشنامه پژوهش

تعداد گویه	مؤلفه	بعد
۱۱ گویه	شفافیت در سازمان	فرهنگ مشارکتی
۳ گویه	وجود فرهنگ ضد فساد	
۳ گویه	اخلاق گرایی	
۴ گویه	آزادی و استقلال	
۵ گویه	ویژگی های تخصصی پیشگیرانه	
۳ گویه	عوامل اعتقادی	
۴ گویه	تامین ایمنی و امنیت	
۴ گویه	مردم داری و معاشرت اجتماعی	
۳ گویه	پاسخگویی در سازمان	
۵ گویه	عدالت	
۳ گویه	مشارکت	
۴ گویه	احساس مالکیت	
۴ گویه	کیفیت قوانین	
۴ گویه	استفاده از فناوری اطلاعات	تقویت نظام اداری
۴ گویه	برخورد با فساد	
۵ گویه	مشارکت مؤثر جامعه مدنی	
۲ گویه	حمایت های دولتی	
۵ گویه	شایسته سالاری	
۵ گویه	توجه به معیشت کارمندان	
۴ گویه	آموزش کارکنان	توسعه نهادی حکمرانی مشارکتی
۳ گویه	تعهد	
۹ گویه	سلامت ساختاری	
۴ گویه	سلامت اقتصادی	کاهش فساد اداری
۵ گویه	سلامت سیاسی	
۳ گویه	حل تعارضات	اصلاح ساختار سازمانی

حکمرانی مشارکتی کاهش فساد اداری بر آن در جدول ۳- زیر قابل مشاهده است.

در این پژوهش پایایی از طریق ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی ۱ محاسبه می‌شود. مقادیر این دو ضریب برای همه متغیرهای پژوهش بالای ۰/۷ به دست آمد که نشان دهنده پایا بودن ابزار اندازه گیری بود. ضرایب پایایی و روایی ذکر شده برای پرسشنامه

1 Composite Reliability (CR)

جدول ۳- محاسبه روایی و پایایی ابزار

عوامل موثر بر کاهش فساد اداری	آلفای کرونباخ	CR	AVE	MSV	ASV	۱	۲	۳	۴	۵	۶
فرهنگ مشارکتی	۰/۸۹۳	۰,۸۳۵	۰,۵۵	۰,۴۵۶	۰,۳۲۰	۰,۷۴۱	---	---	---	---	---
حکمرانی مشارکتی	۰/۷۴۱	۰,۸۸۳	۰,۵۲	۰,۱۶۹	۰,۰۱۲	۰,۷۲۱	۰,۸۲۱	---	---	---	---
تقویت نظام اداری	۰/۷۵۲	۰,۷۵۰	۰,۵۳	۰,۴۲۰	۰,۴۱۶	۰,۶۵۲	۰,۸۱۰	۰,۷۸۵	---	---	---
توسعه نهادی حکمرانی مشارکتی	۰/۸۴۱	۰,۷۱۱	۰,۵۱	۰,۴۹۲	۰,۲۴۶	۰,۶۴۵	۰,۸۰۰	۰,۷۸۰	۰,۶۲۲	---	---
کاهش فساد اداری	۰/۷۰۳	۰,۷۹۳	۰,۵۹	۰,۳۸۸	۰,۰۴۹	۰,۶۱۱	۰,۷۸۸	۰,۶۳۴	۰,۵۷۲	۰,۶۸۹	---
اصلاح ساختار سازمانی	۰/۷۳	۰,۸۰۰	۰,۶۱	۰,۴۰۶	۰,۴۴۴	۰,۵۵۱	۰,۷۵۳	۰,۵۹۹	۰,۴۳۸	۰,۵۹۲	۰,۷۱۶

دارند ۴۳,۴ درصد از پاسخ دهندگان دارای تحصیلات کارشناسی، ۴۸,۳ درصد کارشناسی ارشد و ۸,۳ درصد تحصیلات دکتری دارند به منظور بررسی روایی پرسشنامه از تحلیل عاملی تاییدی و به منظور بررسی تحقیق از مدل سازی معادلات ساختاری روش الگویابی معادلات ساختاری (SEM) ۳ با کمک نرم افزار لیزرل استفاده شده است. برای بررسی توزیع داده ها از نظر نرمال یا غیرنرمال بودن متغیرهای مورد مطالعه از آزمون کولموگروف - اسمیرنوف یک نمونه ای استفاده شده است. در صورتیکه سطح معناداری از ۰,۰۵ درصد بیشتر باشد متغیر نرمال می باشد. در غیر اینصورت داده ها غیر نرمال اند. بنابراین با توجه به جدول ۴ تمامی متغیرها نرمال می باشند.

با توجه به جدول ۳ می توان گفت: پایایی ابعاد مورد تائید است زیرا آلفای کرونباخ و ضریب پایایی ترکیبی بالای ۰,۷ است و همچنین $AVE > 0.5$ است. روایی همگرا مورد تائید است، زیرا $CR > 0.7$ ؛ $CR > AVE$ ؛ $AVE > 0.5$ و همین طور روایی واگرا نیز مورد تائید است زیرا $MSV < AVE$ و $ASV < AVE$.

یافته ها

تعداد ۳۳۵ پرسشنامه تکمیل شده و بی نقص که از میان نمونه جمع آوری شد در گروه مورد بررسی ۵۸,۳ درصد از پاسخ دهندگان مرد و ۴۱,۷ درصد زن هستند ۳,۴ درصد از پاسخ دهندگان زیر ۳۰ سال، ۱۰,۱ درصد بین ۳۰ تا ۳۶ سال، ۳۱,۴ درصد بین ۳۷ تا ۴۳ سال، ۳۹,۷ درصد بین ۴۴ تا ۵۰ سال و ۱۵,۴ درصد بالاتر از ۵۰ سال سن

جدول (۴) نتایج آزمون کولموگروف اسمیرنوف برای بررسی توزیع نرمال یا غیرنرمال داده ها

مؤلفه	آماره آزمون	سطح معناداری
پاسخگویی در سازمان	۰,۱۵۷	۰,۵۶۳
عدالت	۰,۳۰۰	۰,۶۱۸
مشارکت	۰,۳۴۲	۰,۶۳۴
احساس مالکیت	۰,۱۱۵	۰,۵۴۶
شایسته سالاری	۰,۲۰۵	۰,۵۸۱
توجه به معیشت کارمندان	۰,۷۴۲	۰,۷۷۱
آموزش کارکنان	۰,۵۷۳	۰,۷۱۷
تعهد	۰,۵۱۳	۰,۶۹۶
سلامت ساختاری	۰,۱۶۲	۰,۵۶۴
سلامت اقتصادی	۰,۴۰۷	۰,۶۵۸
سلامت سیاسی	۰,۷۲۵	۰,۷۶۶
شفافیت در سازمان	۰,۵۹۲	۰,۷۲۳
وجود فرهنگ ضد فساد	۰,۳۸۶	۰,۶۵۰
اخلاق گرایی	۰,۳۸۷	۰,۶۵۱
آزادی و استقلال	۰,۶۶۶	۰,۷۴۷
ویژگی های تخصصی پیشگیرانه	۰,۲۷۹	۰,۶۱۰
عوامل اعتقادی	۰,۲۸۹	۰,۶۱۴
تامین ایمنی و امنیت	۰,۳۶۸	۰,۶۴۴

3 Structural Equation Modeling^{۵۰}

- 1 Maximum Shared Squared Variance (MSV)
- 2 Average Shared Squared Variance (ASV)

۰,۷۷۸	۰,۷۶۵	مردم‌داری و معاشرت اجتماعی
۰,۶۴۶	۰,۳۷۴	کیفیت قوانین
۰,۵۷۱	۰,۱۷۸	استفاده از فناوری اطلاعات
۰,۷۰۳	۰,۵۳۲	برخورد با فساد
۰,۷۰۱	۰,۵۲۸	مشارکت مؤثر جامعه مدنی
۰,۶۱۷	۰,۲۹۸	حمایت‌های دولتی
۰,۷۰۵	۰,۵۳۹	حل تعارضات
۰,۶۴۱	۰,۳۶۱	اعتماد سازی
۰,۵۹۹	۰,۲۵۱	بهبود کیفیت کالاها و خدمات
۰,۶۰۱	۰,۲۵۵	سلامت نظام اداری
۰,۷۲۳	۰,۵۹۲	تناسب ساز و کارهای نظارتی و مقابله با فساد
۰,۶۳۴	۰,۳۴۲	وجود ساز و کارهای نظارتی

برای اینکه بدانیم وضعیت موجود عوامل شناسایی شده به چه میزان است، با توجه به نرمال بودن توزیع داده‌ها و مقیاس فاصله‌ای

متغیرها از آزمون t استفاده شد. لازم به ذکر است ارزش عددی برای مقایسه با آماره t را عدد ۳ در نظر گرفته می‌شود.

جدول ۵- آزمون t تک نمونه‌ای به منظور بررسی وضعیت موجود

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف میانگین	Sig.	مقدار t	بعد
حد بالا	حد پایین				
۰,۷۴	۰,۵۶	۰,۶۵	۰,۰۰۰	۱۴,۲۹	پاسخگویی در سازمان
۰,۲۲	۰,۰۴	۰,۱۳	۰,۰۰۳	۲,۹۵	عدالت
۰,۷۴	۰,۵۷	۰,۶۶	۰,۰۰۰	۱۵,۱۱	مشارکت
۰,۳۳	۰,۱۵	۰,۲۴	۰,۰۰۰	۵,۲۵	احساس مالکیت
۰,۳۱	۰,۱۲	۰,۲۱	۰,۰۰۰	۴,۳۴	شایسته‌سالاری
۰,۱۷	-۰,۰۱	۰,۰۸	۰,۰۶۵	۱,۸۵	توجه به معیشت کارمندان
۰,۴۶	۰,۲۹	۰,۳۷	۰,۰۰۰	۸,۳۱	آموزش کارکنان
۰,۴۰	۰,۲۳	۰,۳۲	۰,۰۰۰	۷,۴۳	تعهد
۰,۳۱	۰,۱۶	۰,۲۳	۰,۰۰۰	۵,۹۶	سلامت ساختاری
۰,۳۰	۰,۱۳	۰,۲۲	۰,۰۰۰	۵,۰۲	سلامت اقتصادی
۰,۳۷	۰,۱۹	۰,۲۸	۰,۰۰۰	۶,۲۱	سلامت سیاسی

شاخص‌های $AGFI$ و GFI : شاخص GFI مقدار نسبی واریانس‌ها و کوواریانس‌ها را به گونه مشترک از طریق مدل ارزیابی می‌کند. دامنه‌ی تغییرات GFI بین صفر و یک می‌باشد. مقدار GFI باید بزرگتر از ۰,۹۰ باشد. شاخص برازندگی دیگر، $AGFI$ یا همان مقدار تعدیل یافته‌ی GFI برای درجه آزادی می‌باشد. این مشخصه، معادل با کاربرد میانگین مجذورات بجای مجموع مجذورات در صورت و مخرج است. مقدار این شاخص نیز بین صفر و یک می‌باشد. شاخص‌های GFI و $AGFI$ بستگی به حجم نمونه ندارند.

شاخص $RMSEA$: این شاخص، ریشه میانگین مجذورات تقریبی می‌باشد. شاخص $RMSEA$ برای مدل‌های خوب کمتر یا برابر ۰,۰۵ است. مدل‌هایی که $RMSEA$ آنها ۰,۱ یا بالاتر باشد، برازش ضعیفی دارند.

همان‌طور که در جدول ۵ مشاهده می‌شود، سطح معناداری در همه عوامل کمتر (بغیر از توجه به معیشت کارمندان در شرایط علی) کمتر از ۰,۰۵ می‌باشد؛ بنابراین، فرض صفر با ۹۵ درصد اطمینان برای این عوامل رد و فرض پژوهش تأیید می‌شود. همچنین، با توجه به اختلاف میانگین‌ها که مقادیری مثبت هستند، چنین استنباط می‌شود که وضعیت این عوامل در حالت مطلوب می‌باشد. اما، سطح معناداری در توجه به معیشت کارمندان در شرایط علی بیشتر از ۰,۰۵ است؛ بنابراین، فرض صفر با ۹۵ درصد اطمینان برای این عامل قبول و فرض پژوهش رد می‌شود. در این پژوهش نیز برای ارزیابی نیکویی برازش تمام مدل‌ها از معیارهای اشاره شده زیر استفاده شده و عدد مربوط به هر یک از شاخص‌های GFI ، $AGFI$ ، CFI و $RMSEA$ در جداول به تفکیک آورده شده است.

حجم نمونه‌اند و در حجم نمونه‌های بالا می‌توانند معنا داشته باشند. اما، در اغلب تحقیقات، بیشتر تاکید محققان بر شاخص‌های برازش خی-دو بر درجه آزادی و RMSEA می‌باشد؛ چرا که این شاخص‌ها کمترین حساسیت را نسبت به اندازه نمونه دارند و مقدار آنها به ترتیب کمتر از ۳ و ۰,۱ می‌باشد. ضمناً، این شاخص‌ها اغلب برای تست برازش مدل در نمونه‌های کمتر از ۳۰۰ نیز کاربرد دارند. اولین معیار قضاوت برازش مدل، مقدار کای اسکور بر درجه آزادی است که برای تک‌بعدی بودن سازه‌ها استفاده می‌شود و مقدار آن باید کمتر از ۳ باشد. برای بررسی برازش مدل نهایی، پرسشنامه سنجش مدل برای تعیین درجه تناسب مدل به صورت طیف پنج‌درجه‌ای تنظیم و در اختیار ۳۰ نفر از متخصصان این حوزه قرار داده شد. سپس داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای مورد ارزیابی قرار گرفت که نتایج آن در جدول ۶ قابل مشاهده است:

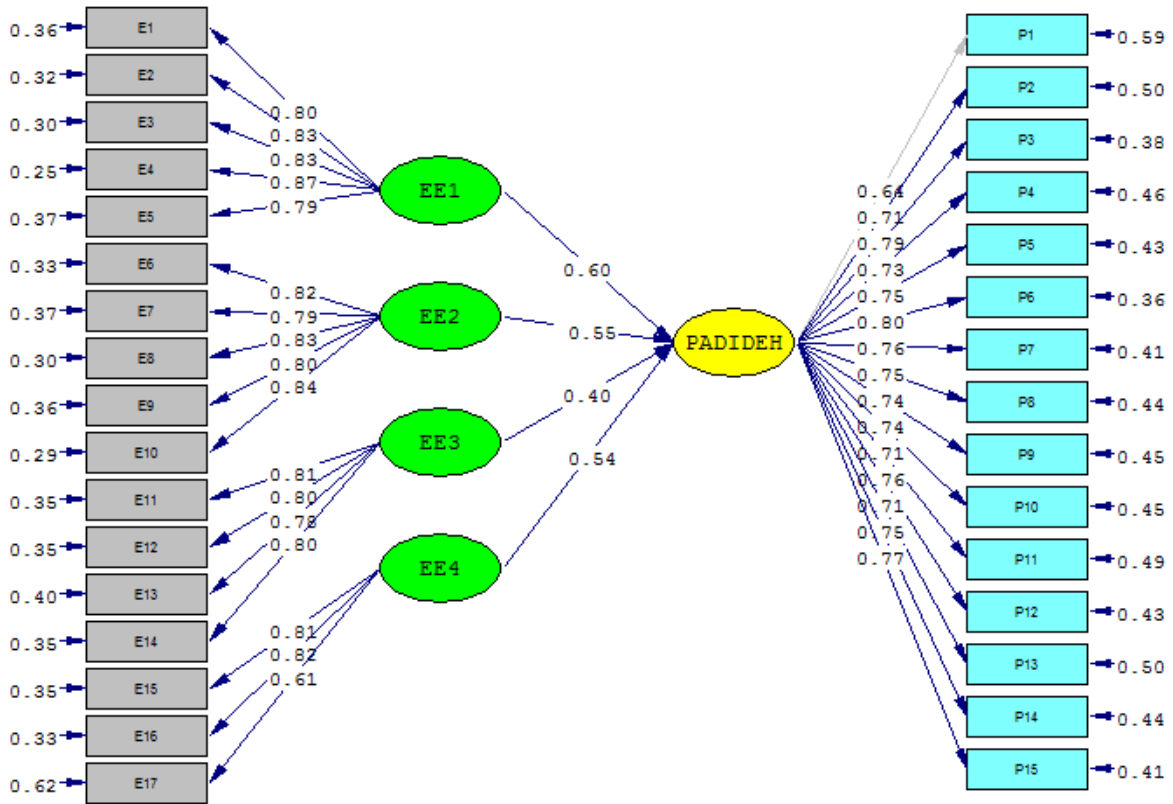
مجذور کای: آزمون مجذور کای (خی-دو)، این فرضیه را که آیا مدل مورد نظر هماهنگ با الگوی همپراشی بین متغیرهای مشاهده شده است یا خیر را می‌آزماید. کمیت خی-دو بسیار به حجم نمونه وابسته می‌باشد و نمونه بزرگ، کمیت خی-دو را بیشتر از آنچه که بتوان آنرا به غلط بودن مدل نسبت دارد، افزایش می‌دهد. شاخص‌های NFI و CFI؛ شاخص NFI که شاخص بتلر-بونت نیز نامیده می‌شود، برای مقادیر بالای ۰,۹ قابل قبول بوده و نشانه برازندگی مناسب مدل است. شاخص CFI بزرگتر از ۰,۹ قابل قبول بوده و نشانه برازندگی مدل است. این شاخص، از طریق مقایسه یک مدل به اصطلاح مستقل که در آن بین متغیرها هیچ رابطه‌ای نسبت با مدل پیشنهادی مورد نظر، مقدار بهبود را می‌آزماید. شاخص دیگری نیز در خروجی نرم‌افزار LISREL دیده می‌شود که برخی مثل ECVA, CAIC و AIC برای تعیین برازنده‌ترین مدل از میان چند مدل مورد توجه قرار می‌گیرند. برای مثال، مدلی که دارای کوچکترین ECVA, CAIC و AIC باشد، برازنده‌تر است. برخی از شاخص‌ها نیز به شدت وابسته به

جدول ۶ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای تعیین درجه تناسب مدل پیشنهادی جهت ارائه مدل

میانگین مورد انتظار = ۳						
ردیف	سوالات	میانگین	انحراف معیار	T	Df	Sig.
۱	تطبیق	۳,۶۸	۱,۲۵۱	۹,۴۵	۲۹	۰,۰۰۰
۲	آیا مفاهیم از داده‌های بررسی شده تولید شده است؟	۳,۸۴	۱,۲۲۵	۱۱,۹۰	۲۹	۰,۰۰۰
۳	آیا مفاهیم تشخیص داده می‌شوند و به شکل کلی نظام‌مند به هم مرتبط شده‌اند؟	۳,۶۶	۱,۳۳۸	۸,۶۲	۲۹	۰,۰۰۰
۴	آیا مقوله‌ها به خوبی تدوین شده‌اند؟	۳,۸	۱,۲۵۷	۱۱,۰۵	۲۹	۰,۰۰۰
۵	آیا نظریه چنان تبیین شده که تغییر شرایط متفاوت را در نظر بگیرد؟	۳,۷	۱,۱۸۵	۱۰,۲۷	۲۹	۰,۰۰۰
۶	آیا شرایط کلان‌تری که ممکن است بر پدیده مورد مطالعه اثر گذارد، تشریح شده است؟	۳,۶۴	۰,۸۸۵	۱۲,۶۴	۲۹	۰,۰۰۰

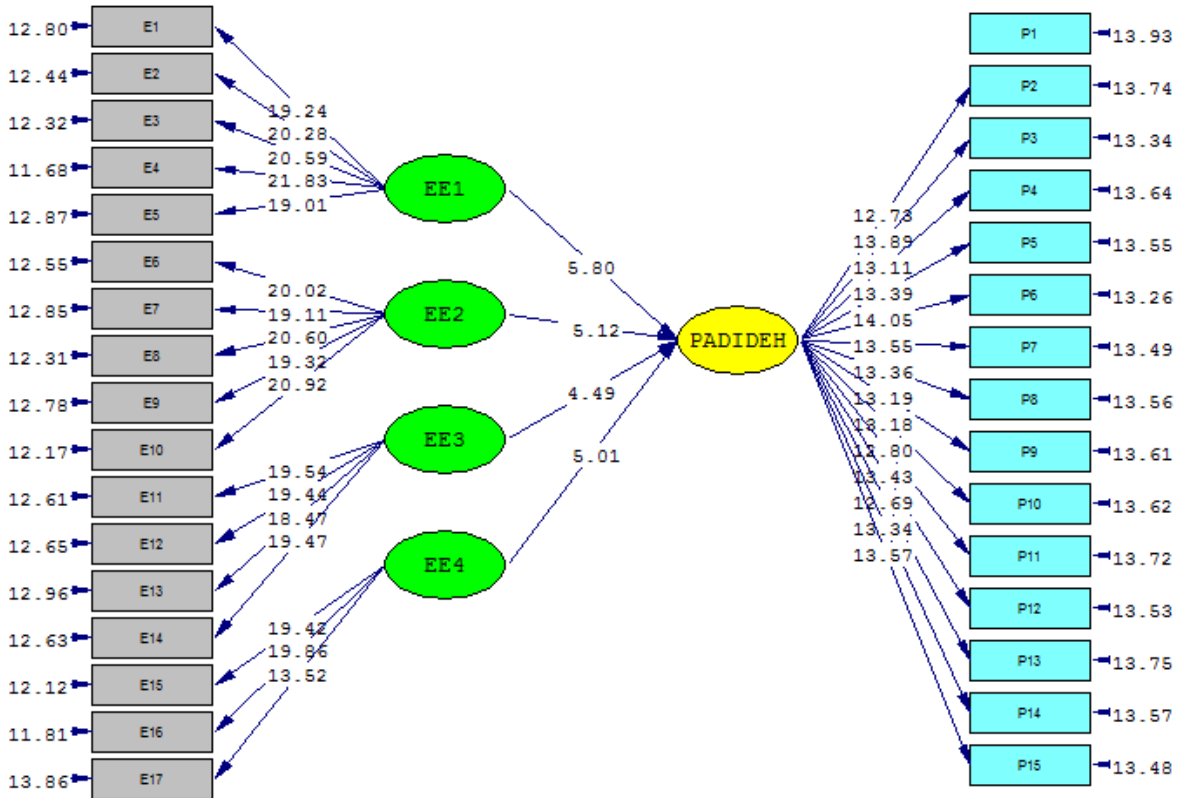
نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد: در تطبیق مدل، آماره t محاسبه شده (۹,۴۵) در سطح ۰,۰۱ معنادار است. مقایسه میانگین این جز از مدل (۳,۶۸) با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد که تطبیق مدل از نظر متخصصان دارای اعتبار است و با اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار گرفته است. در قابلیت فهم بودن مدل، آماره t محاسبه شده (۱۱,۸۲) در سطح ۰,۰۱ معنادار است. مقایسه میانگین این جز از مدل (۳,۷۵) با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد قابلیت فهم بودن مدل از نظر متخصصان دارای اعتبار است و با اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار گرفته است. در رابطه با محاسبه شده برای هر دو سوال در سطح ۰,۰۱ معنادار و میانگین مشاهده شده در هر یک از این دو سوال از میانگین مورد انتظار (۳) بالاتر است؛ لذا از نظر متخصصان جزء قابلیت تعمیم مدل محسوب می‌شود. در کنترل مدل، آماره t محاسبه شده (۱۲,۶۴) در سطح ۰,۰۱ معنادار است. مقایسه میانگین این جز از مدل (۳,۶۴) با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد قابل کنترل بودن مدل از نظر متخصصان دارای اعتبار است و با اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار گرفته است. در رابطه با سوالات کنترل، آماره t محاسبه شده برای هر دو سوال در سطح ۰,۰۱ معنادار و میانگین مشاهده شده در هر یک از این دو سوال از میانگین مورد انتظار (۳) بالاتر است؛ لذا از نظر متخصصان جزء کنترل مدل محسوب می‌شود. همانگونه که مشاهده می‌شود شاخص‌های برازش الگو در وضعیت مطلوبی قرار گرفته است.

نتایج جدول ۶ نشان می‌دهد: در تطبیق مدل، آماره t محاسبه شده (۹,۴۵) در سطح ۰,۰۱ معنادار است. مقایسه میانگین این جز از مدل (۳,۶۸) با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد که تطبیق مدل از نظر متخصصان دارای اعتبار است و با اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار گرفته است. در قابلیت فهم بودن مدل، آماره t محاسبه شده (۱۱,۸۲) در سطح ۰,۰۱ معنادار است. مقایسه میانگین این جز از مدل (۳,۷۵) با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد قابلیت فهم بودن مدل از نظر متخصصان دارای اعتبار است و با اطمینان ۹۹ درصد مورد تأیید قرار گرفته است. در رابطه با سوالات قابلیت فهم، آماره t محاسبه شده برای هر دو سوال در سطح ۰,۰۱ معنادار و میانگین مشاهده شده در هر یک از این دو سوال از میانگین مورد انتظار (۳) بالاتر است؛ لذا از نظر متخصصان جزء قابلیت فهم مدل محسوب می‌شود. در قابلیت تعمیم بودن مدل، آماره t محاسبه شده (۱۱,۸۲) در سطح ۰,۰۱ معنادار است. مقایسه میانگین این جز از مدل (۳,۷۵) با میانگین مورد انتظار نشان می‌دهد قابلیت تعمیم بودن مدل از نظر

Chi-Square=1117.63, df=454, P-value=0.05158, RMSEA=0.072

شکل ۱ مدل پژوهش در حالت ضرایب استاندارد

Chi-Square=1117.63, df=454, P-value=0.05158, RMSEA=0.072

شکل ۲ مدل پژوهش در حالت معناداری ضرایب

جدول ۷ ضرایب مسیر و معناداری مدل پژوهش

وضعیت	مقدار t	ضریب مسیر	مسیر
پذیرفته شد	۵,۸۰	۰,۶۰	← شایسته سالاری
پذیرفته شد	۵,۱۲	۰,۵۵	← توجه به معیشت کارمندان
پذیرفته شد	۴,۴۹	۰,۴۰	← آموزش کارکنان
پذیرفته شد	۵,۰۱	۰,۵۴	← تعهد
پذیرفته شد	۱۶,۱۹	۰,۸۸	← سلامت ساختاری
پذیرفته شد	۱۶,۱۳	۰,۸۷	← کاهش فساد اداری
پذیرفته شد	۱۷,۱۱	۰,۸۹	← سلامت سیاسی

بنابراین، با توجه به نتایج جدول ۷ چنین استنباط می‌شود که مدل پژوهش بر اساس عوامل موثر بر کاهش فساد اداری، دارای برازش است و رابطه معناداری بین عوامل وجود دارد.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج آزمون تی تک نمونه، تمامی شاخص‌ها در وضعیت مطلوبی قرار دارند اما شاخص توجه به وضعیت معیشت کارکنان در شرایط مطلوبی قرار ندارد. نظام حقوق و دستمزد، اهداف متعددی را به دنبال خواهد داشت که اصولاً اهداف یک سازمان از طراحی نظام حقوق و دستمزد، باید جذب و حفظ کارکنان شایسته و همچنین افزایش انگیزه آنها باشد که عبارتند از: جذب متقاضیان شایسته، حفظ کارکنان شایسته، افزایش انگیزه کارکنان و ملاحظات قانونی و اساساً هر کجا سخن از تناسب نظام پرداخت حقوق و دستمزد مطرح می‌گردد، بحث‌های مربوط به انگیزه مطرح است. کارکنان برای آگاهی از میزان پرداخت حقوق سایر سازمانها به مقایسه پرداخت سازمان خود و آنها می‌پردازند و بر همین اساس، میزان خشنودی یا نارضایتی آنها شکل می‌گیرد. بنابراین برقراری هماهنگی و ارتباط میان ویژگی‌های نظام پرداخت با انگیزه‌ها و تمایلات افرادی که سازمان، تصمیم به جذب و حفظ و پرورش آنان دارد، ضروری است. کیفیت زندگی کارکنان در دو قسمت کیفیت زندگی کاری سطح پائین و سطح بالا مطرح می‌شود که بر اساس نیازهای سطح پائین، شامل زندگی مبتنی بر برآوردن نیازهای سلامتی، امنیت اقتصادی است و در این مقوله باید به مدلی پرداخت که بتوان ادعا نمود کیفیت زندگی کاری با رضایت شغلی، رابطه مثبت دارد و با افزایش سطح اقتصادی و اخص آن افزایش حقوق و دستمزد متناسب با شرایط شغلی، رضایت شغلی افزایش یافته و نهایتاً کیفیت زندگی کارکنان افزایش و متعاقب آن فساد اداری و مالی کاهش خواهد یافت و نتیجه آن می‌شود که بین میزان حقوق و دستمزد و فساد اداری و مالی رابطه‌ای برقرار شود و نهایتاً اثبات می‌گردد که بین عوامل دخیل در کیفیت زندگی کارکنان از جمله حقوق و دستمزد کارکنان در سازمان با فساد اداری رابطه‌ای وجود دارد. بررسی‌های مدل معادلات ساختاری نشان داد ضرایب مسیر و سطح معناداری برای روابط میان مدل تحقیق در بازه مطلوبی قرار دارد. در نتیجه تمامی روابط موجود در مدل مورد تایید قرار گرفت. بر این اساس می‌توان گفت ایجاد و استقرار نظام حکمرانی مشارکتی نیازمند بهره‌گیری از فرهنگ مشارکتی در سازمان است. همچنین

نظام اداری در راستای استقرار این عامل مهم باید تقویت و اصلاح شود. همچنین نهادهای حکمرانی مشارکتی در این زمینه باید نقش آفرینی کرده و از استقرار این نظام حمایت کنند. در نهایت این عوامل منجر به کاهش فساد در نظام اداری می‌شود. در نهایت بررسی اعتبار و برازش مدل نشان داد، مدل ارائه شده در پژوهش حاضر، از جنبه‌های تطبیق قابلیت فهم، قابلیت تعمیم و کنترل در وضعیت مطلوبی قرار دارند و می‌توان به مدل پژوهش حاضر اعتماد کرد. یافته‌های حاصل از تحقیق حاضر نشان می‌دهد که جهت ایجاد حکمرانی مشارکتی با رویکرد کاهش فساد اداری در ایران، مدیران باید از الگوی پیشنهادی این پژوهش و به ترتیب سطوح مختلف آن عمل نمایند. به همین منظور باید مأموریت‌ها، رسالت و اهداف سازمانی را به طور روشن و شفاف مشخص نمایند و راهبردها و برنامه‌های کلی سازمان و همچنین الگوی روابط بین واحدها را به روشنی تعریف نمایند و حیطه نظارت را در سازمان و مشخص کنند تا کارکنان بتوانند وظایف خود را به درستی اعمال نمایند. الگوی ارائه شده در این تحقیق بدین جهت پیشنهاد می‌شود که در سطح اساتید مطرح دانشگاهی و خبرگان حوزه مدیریت صورت گرفته و با توجه به اینکه این افراد در ایجاد حکمرانی مشارکتی و کاهش فساد اداری نقش بسزایی دارند، می‌توان بر نتایج این تحقیق اعتماد کرد. همچنین مولفه‌ها و ابعاد تحقیق علاوه بر نظرات افراد خبره توسط ادبیات تحقیق نیز پشتیبانی می‌شوند که می‌توان بر صحت و دقت این اطلاعات تاکید کرد. همچنین برازش مدل با تکیه بر اعتباریابی روایی، نشان دهنده اعتبار بالای سازه و روابط منطقی میان شاخص‌ها و ابعاد تحقیق است. با تکیه بر توضیحات، پیشنهاد می‌شود مدیران و دست-اندرکاران دانشگاهی و سازمانی از الگوی ارائه شده در این تحقیق استفاده کنند. با توجه به اینکه این تحقیق ابعاد متنوع و جامعی را مدنظر قرار داده است، می‌توان گفت خلاهای موجود در سایر تحقیقات را تا این دوره زمانی پوشش داده‌اند. بررسی عمیق و دقیق منابع نظری و پیشینه تحقیقات در این زمینه نیز گواهی بر این ادعاست. نتایج این تحقیق با تحقیقات گذشته همسو و هماهنگ است. به مدیران پیشنهاد می‌شود برای ایجاد شفافیت در سازمان، سامانه‌ای ایجاد شود و تمامی کارکنان براساس پست سازمانی خود به اطلاعات موجود در سازمان دسترسی داشته باشند. به عنوان مثال مواردی همچون قراردادهای، طرح‌ها و فعل و انفعالات مالی در اختیار کارکنان قرار داده شود. پیشنهاد می‌شود هر فرد براساس پست سازمانی و

نتایج تحقیق حاضر با تحقیقات دیگر، یکی دیگر از محدودیت‌های تحقیق می‌باشد. پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بعدی را بر اساس نمونه‌های بزرگتر و در سایر سازمانهای مشابه دیگر کشور نیز انجام دهند. پیشنهاد می‌گردد که پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر در میان سازمان‌های دولتی و خصوصی به صورت مجزا صورت بگیرد و نتایج با هم مقایسه شود. پیشنهاد می‌شود از تکنیک‌هایی همچون AHP برای اولویت بندی مولفه‌ها استفاده شود. پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر با تاکید بر جنبه‌های فساد اداری و مالی صورت بگیرد.

سیاسگزاری

بدین وسیله از همه کسانی که در اجرای این پژوهش مشارکت داشتند، قدردانی می‌شود.

References

1. Hamidian, Zahra (2016) Investigation of patterns of health and fight against administrative corruption in the public sector and its analysis in Iran's administrative system, 8th International Conference on Law and Sustainable Development.
2. Gebhardt, C. (2020). The Impact of Participatory Governance on Regional Development Pathways: Citizen-driven Smart, Green and Inclusive Urbanism in the Brainport Metropolitan Region. *Triple Helix*, 6(1), 69-110.
3. Khodadad Hosseini, Hamid. Farhadinejad, Mohsen (2015). Investigation of administrative corruption and its control methods. *Modares*, Volume 5, Number 1
4. Aleman, U. (2008), "Political Corruption in Europe: Causes, Consequences, and Challenges". Retrieved from www.idi.org.il/sites/.../PoliticalCorruptioninEurope.aspx.
5. Shafipour, Sayeda Fatemeh (2016) The role of "new governance" and organizational culture in reducing administrative corruption, second year, number five (seven in a row)
6. Imam Jumezadeh, Seyed Javad (2015). model of good governance; Collaborative society and efficient government in development management, volume 12, number 36, page 7-40
7. Etiki, J. 2019. Modern Business Ethics, Anti-Corruption and Corporate Governance in the United Nations.

مسئولیتی که در سازمان دارد، حیظه عملکرد مشخصی داشته باشد تا از تضاد و تفرقه در سازمان جلوگیری شود. بدین ترتیب که هر فرد در هنگام قرارگیری در هر شغل، به صورت کامل در جریان شرح شغل قرار گرفته و حیظه عملکردی هر فرد مشخص شود. بهتر از این فرایند از طریق اسنادی حاوی شرح شغل به افراد انجام شود. به دست اندرکاران پیشنهاد می‌شود، به کارکنان خود استقلال و آزادی عمل بدهند. در این راستا پیشنهاد می‌شود برخی از تصمیم‌گیری‌ها به افراد پست‌های مختلف محول شود و از آنها خواسته شود گزارش کار را به مدیران ارائه دهند. پیشنهاد می‌شود کارکنان در تصمیم‌گیری‌های سازمانی دخیل باشند و اغلب فعالیت‌ها به صورت گروهی انجام شود. در این راستا بهتر است برای هر فعالیت تیم‌های کاری شامل افراد با تخصص‌های مختلف و موردنیاز تشکیل شوند و کارها به صورت گروهی مدیریت شوند. برای اثربخشی بیشتر فعالیت‌های اداری، پیشنهاد می‌شود فرایندها به صورت کامل اتوماتیک و از طریق سامانه‌های الکترونیکی انجام شود. در این حالت علاوه بر انجام ساده و راحت کارها توسط کارکنان، ذینفعان و همچنین مراجعین می‌توانند از فعالیت‌های سازمان مطلع شده و فعالیت‌ها به صورت شفاف صورت بگیرند. پیشنهاد می‌شود برای ارتقای افراد به پست‌های بالاتر، براساس توانمندی‌ها و شایستگی‌ها اقدام شود. بدین ترتیب که همه نیروها در فواصل زمانی معین ارزیابی عملکرد شوند و کارکنان براساس عملکرد نهایی خود رتبه بندی شوند. افرادی که در رتبه‌های بالاتری قرار دارند در اولویت ارتقای پست‌های سازمانی قرار داشته باشند. در نظر گرفتن نیازهای غیرمادی کارکنان از جمله مورد تشویق قراردادن آنها به هنگام موفقیت در کار، ایجاد انگیزه مبنی بر اینکه شغلی که در سازمان دارند، حائز اهمیت است، به کارگیری تمامی استعدادهای (تجارب و تخصص) آنها در کار و ارزش قائل شدن سازمان برای آن می‌باشد. برای افزایش سلامت اقتصادی، پیشنهاد می‌شود سازمان به همکاری با شرکت‌های دانش بنیان روی آورد. این شرکت‌ها به سازمان کمک می‌کنند با بکارگیری از بهترین روش‌ها، فعالیت‌های سازمانی را به صورت هدفمند و اقتصادی انجام دهند. این فرایند علاوه بر کاهش هزینه‌ها، به توسعه دانش کارکنان نیز کمک می‌کند. برای اعتماد سازی در مراجعین کنندگان، پیشنهاد می‌شود یک گروه از کارکنان به عنوان روابط عمومی با مردم در نظر گرفته شود. در این راستا این افراد بصورت شبانه روزی در سامانه فعال هستند و به سوالات، پیشنهادات و انتقادات مراجعین کنندگان پاسخ دهند.

محدودیتها و پیشنهادات و تحقیقات آینده:

از محدودیت‌های این پژوهش، می‌توان به مقطعی بودن تحقیق اشاره کرد که قابلیت تعمیم نتایج را محدود می‌سازد استفاده از داده‌های مقطعی ما را در تفسیر عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و فرمانداری شهر اهواز یاری نمی‌دهد. لذا پیشنهاد می‌شود مطالعات طولی انجام گیرد تا دانش ما را در ارتباط با نسب احتمالی میان علل و معلول افزایش دهد. عدم وجود تحقیقات مشابه در زمینه عوامل موثر بر کاهش فساد اداری در استانداری و فرمانداری شهر اهواز در سایر تحقیقات دیگر به منظور مقایسه

17. Ardeshir, Ali. (2017) Dealing with corruption in international regulations and its effect on Iran's domestic law, doctoral dissertation, international law, Faculty of Social and Economic Sciences, Payam Noor University, p. 9
18. Onyango, G. (2019). Administrative Rituals and Reproduction of Corruption in Public Administration of a transitional economy. Available at SSRN 3436021.
19. Ramaiah, V. Suman, B. (2015) Administrative corruption in oncology units of developing countries: Overview, its impact and possible methods to curb it. *Journal of Cancer Policy*. journal homepage: www.elsevier.com/locate/jcpo
20. Gorgulu, N., Sharafutdinova, G., & Steinbuks, J. (2020). Political Dividends of Digital Participatory Governance: Evidence from Moscow Pothole Management.
21. Abraham, K. K. A. (2019). The role and activities of political institutes for participatory governance in Ghana. In *Public Policy Research in the Global South* (pp. 151-170). Springer, Cham.
22. Azar, Elham. Hadi Pikani, Mehraban and Ahmadi, Mina (2014) Investigating the effective factor on administrative corruption and providing a solution to improve administrative health in Isfahan Governorate. The third management conference
23. Mohseni Tabrizi, Alireza (1369), surveying the participatory fields of villagers and its relationship with agricultural promotion, Tehran. Deputy of Public Promotion and Participation of the Ministry of Construction Jihad
24. Abuhasirah, M., & Shahrour, I. (2019). Risks assessment of urban participatory governance implementation. In *MATEC Web of Conferences* (Vol. 281, p. 03006). EDP Sciences.
25. Noda, Y. (2017). Trust in the leadership of governors and participatory governance in Tokyo Metropolitan Government. *Local Government Studies*, 43(5), 776-797.
8. Geels, F. W.; Sovacool, B. K. 2017. "The Socio-Technical Dynamics of Low-Carbon Transitions". *Joule*. No. 1(3). pp. 463-479.
9. Nikumram, Hashem and Mohammadzadeh, Haider. (2008) The relationship between corporate governance and profit management. *Beyond Management Magazine*.
10. Arai, Vahid; Arai, Mahmoud. (1393). Explaining the relationship between employee job satisfaction and corruption in administrative institutions; Policy recommendations. *Evaluation Knowledge*, Year 6, No. 21, pp. 5-29.
11. Sameti, Morteza, Ranjbar, Hodayun, Mohseni, Fazetli. (1390). Analyzing the impact of good governance indicators on the human development index, a case study: Southeast Asian countries. *Scientific Quarterly Journal of Economic Growth and Development Research*, 1 (4), pp. 183-223.
12. Moon, M. Jae., (2002). "Can IT Help Government to Restore Public Trust?" Declining Public Trust and Potential Prospects of IT in the Public Sector, 30th Hawaii Sciences, Hawaii, 18 August 2002 [online], International Conference on System www.csdi.computer.org/com/proceedings/hicss/ [14 April 2004].
13. Pourkiani, Masoud Amiri, Aflatoun and Khademi, Morteza (2019), Organizational health, administrative and rampant corruption, Publishing Center and Islamic Azad University, Kerman branch.
14. Al-Jundi, Salem A. (2019). A survey dataset on determinants of administrative corruption. *Data in Brief*, 27(), 104820.–
15. Rogers, P. and Hall, A.W., (2013). Effective water governance (Vol. 7). *Global water partnership*.
16. Homayonifar, Reza; Tutunci, Jalil. (1400). Investigating factors affecting administrative corruption in selected oil-producing countries with a regional development planning approach: application of the quantile panel model. *Regional Planning*, No. 41, pp. 5-14.